

CONSACRAREA INTERNAȚIONALĂ A DESĂVÎRȘIRII STATULUI NAȚIONAL UNITAR ROMÂN

de dr. ION CALAFETEANU

În ampla mișcare revoluționară care a cuprins popoarele europene la sfârșitul primului război mondial, în cadrul căreia lupta pentru autodeterminare națională și scuturarea dominației străine a constituit o componentă fundamentală, s-a încadrat și lupta poporului român pentru formarea statului național unitar. Unirea din 1918 a constituit înfăptuirea firească a năzuinței seculare de unitate a poporului român, a visului pentru care au luptat și s-au jertfit nenumărate generații de înaintași, împlinirea unei necesități istorice obiective. Realizarea acestui deziderat vital a fost rodul luptei maselor largi populare, a muncitorimii, țărănimii, intelectualității, a cercurilor înaintate ale burgheziei, a principalelor clase și pături ale societății, actul întregului popor, al întregii națiuni.

Opera de unire națională realizată de poporul român a dobândit în perioada imediat următoare o consacrare și o recunoaștere internațională largă. Acesta a fost rolul Conferinței de Pace, convocată pentru începutul anului 1919 la Paris. Conferința de Pace n-a „creat” un stat român întregit, cum n-a „inventat” nici principiul autodeterminării națiunilor și lupta de eliberare națională. Ea a trebuit să consacre o cerință de bază a dreptului istoric care s-a impus în fața întregii lumi, încît și cei mai înverșunați adversari au trebuit să accepte această cerință fundamentală a istoriei. Unirea n-a fost rezultatul înțelegerii intervenite la masa tratativilor, un „dar” al Conferinței, ci Conferința de la Paris a trebuit să țină seama de realitățile existente deja, de destrămarea Imperiului habsburgic prin lupta popoarelor asuprite și să consfințească actul unanim de voință al poporului român.

Conferința de Pace de la Paris a însemnat, de fapt, momentul final — deosebit de important, este adevărat —, al unui proces îndelungat, în decursul căruia recunoașterea dreptului poporului român la unitate națională, justetea revendicărilor sale au dobândit o largă și cvasiunanimă recunoaștere internațională, atît la nivelul opiniei publice, cît și al guvernelor, al statelor. Rădăcinile istorice al acestui proces sînt, desigur, foarte îndepărtate în timp. Putem considera, pe bună dreptate, că începuturile sale se află în prezența permanentă în conștiința străinătății a faptului cău românii sînt urmașii direcți ai geto-dacilor și ai coloniștilor romani, că ei, în ciuda tuturor vicisitudinilor vremii, au locuit permanent pe acest teritoriu, pe care l-au apărat cu înverșunare împotriva dușmanilor veniți din toate cele patru puncte cardinale.

În prezenta comunicare ne vom ocupa de momentul final al acestui proces îndelungat, cînd visul vechi de secole al românilor, devenit realitate prin lupta și jertfa lor, a primit cea mai largă recunoaștere internațională și o consacrare de drept definitivă.

Încă înainte de sfârșitul războiului, în lunile octombrie-noiembrie 1918, Marile Puteri Aliate și Asociate și-au reinnoit public poziția lor privind recunoașterea dreptului poporului român la realizarea idealului unității naționale și și-au refintărit sprijinul lor în vederea realizării acestui deziderat. În telegrama adresată la 12 octombrie 1918 Consiliului Național al Unității Române de la Paris, S. Pichon, ministrul de externe al Franței, a reinnoit angajamentul țării sale de a sprijini „aspirațiile seculare spre libertate și unire a tuturor țărilor române”. La 6 noiembrie, secretarul de stat al S.U.A., R. Lansing, dădea asigurări că „guvernul Statelor Unite

nu este dezinteresat de aspirațiile poporului român, atât a celui de peste hotare, cât și a celui dintre frontierele Regatului", angajându-se în numele administrației americane ca „îndată ce va veni momentul, să se folosească de influența sa pentru ca justele drepturi politice și teritoriale ale poporului român să fie obținute și asigurate contra oricărei agresiuni străine”. Iar J. A. Balfour, ministrul de externe al Marii Britanii, își exprima, la rândul său, „credința în triumful final al justelor aspirații ale poporului român”.

Pe linia acestor declarații, într-un document din 23 octombrie 1918, aflat în Arhiva Ministerului Afacerilor Externe al Franței, în care era expusă poziția diplomației franceze față de problema Transilvaniei și Bucovinei, se arăta clar că Franța trebuie „să se angajeze să înlesnească realizarea unității românești și să smulgă un popor... de sub tirania care, de la un secol la altul și de la an la an, a devenit tot mai crudă”. Această concluzie avea la bază o temeinică analiză a drepturilor istorice românești în Transilvania și Bucovina. Dați-mi voie să vă citez câteva pasaje din acest document : „Transilvania — se arăta încă de la început — este leagănul neamului românesc. Aici se afla odinioară regatul dacilor și aici a instalat Traian, după cucerire, pe coloniștii romani [...]. După retragerea legiunilor [...] populația s-a refugiat la început pe podișurile, apoi în văile de pe înălțimile Carpaților [...]. În Evul Mediu, în Transilvania și în Maramureș apar senioriile românești și se accentuează totodată migrația românilor, care coboară în Cîmpia Munteniei și în văile Moldovei. Toți păstrau amintirea originii transilvănene și chiar din acest moment apare la românii de la Dunăre dorința de a se uni cu România de origine de dincolo de munți. Suzeranitatea otomană, care nu s-a manifestat nici printr-o administrație directă și nici printr-o ocupație efectivă, nu a pus nici un obstacol în calea acestei tendințe”. Referitor la unirea realizată de Mihai Viteazul, în document se arată că deși „unitatea pe care el a realizat-o [...] nu a fost decît efemeră, ea a fost suficientă pentru a perpetua amintirea lui în mijlocul poporului român, care îl venerază încă”. În continuare se arată politica dusă de ocupanți în Transilvania, pentru „a combate afinitățile care o atrăgeau spre principatele din cîmpie”, prin colonizarea sașilor și acțiunea de convertire a românilor la catolicism. „Austria n-a reușit, totuși, să-i facă (pe români — n.n.) să-și piardă sentimentul naționalității lor, care s-a arătat însă mai puternic ca oricînd atunci cînd, cu ocazia instituirii regimului dualist, Transilvania a fost pur și simplu anexată la Ungaria și, în pofida unui protest și cu toate tentativele de revoltă, Transilvania a pierdut ultimele vestigii ale autonomiei sale. Românii, populație de meșteșugari și de țărani [...], au fost, deosebi începînd din 1867, supuși unei adevărate persecuții. Legii școlare, măsuri administrative, împărțirea electorală, procese politice — totul a fost folosit pentru a-i duce la o maghiarizare progresivă. Geniul lor național a rezistat la toate acestea”. Despre Bucovina, în același document se arată : „Soarta românilor din Bucovina nu a fost mai demnă de invidiat. Pînă în 1776 nu a existat nici o Bucovină ; provincia care poartă astăzi acest nume făcea parte integrantă din principatul Moldovei. La această dată, fără război și fără un pretext plauzibil măcar, Austria și-a stabilit armata pe teritoriul moldovenesc, a cărui extremitate de nord a ocupat-o ; ea s-a instalat acolo, a făcut să i se confirme uzurparea de către o Turcie lipsită de putere și, începînd de atunci, a supus pe românii din noua sa provincie unui regim asemănător cu acela pe care-l sufereau încă de multă vreme românii transilvăneni”.

Acestor atitudini oficiale li s-a alăturat glasul opiniei publice internaționale. Presa din numeroase state, care a urmărit cu atenție încercările grele la care fusese supus poporul român, a sprijinit cu căldură dreptatea cauzei sale și a făcut cunoscută întregii lumi lupta românilor pentru realizarea unității naționale.

Un ecou deosebit a avut în presa internațională Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918 și hotărîrea de Unire cu România. „Consiliul Național din Transilvania, din Banat, din Crișana și Maramureș — scria ziarul «Le Temps» — a proclamat unirea provinciilor românești. Drapelul român flutură pe toate edificiile publice, entuziasmul este indescriptibil. Oamenii plîng și se îmbrățișează pe străzi. Vechii coloni saxoni din Transilvania, care de secole au împărțășit suferințele românilor, participă din toată inima la bucuria lor”. Informîndu-și cititorii despre „marea sărbătoare a românilor transilvăneni” de la Alba Iulia, unde „au proclamat solemn Unirea Transilvaniei cu România”, cotidianul american „The New York Times” arăta : „O mulțime de peste 100 000 de oameni, în felurite costume pitorești..., a aclamat cu entuziasm cuvîntările fruntașilor naționali..

O ordine perfectă a fost menținută de Garda Națională și de țărani înarmați“. La Londra, „The Times“, după ce făcea un istoric al evenimentelor din lunile octombrie-noiembrie 1918 din Transilvania, referindu-se la Adunarea de la Alba-Iulia scria : „In mijlocul unui mare entuziasm românii din Transilvania, Banat și alte districte au votat în unanimitate pentru Unirea necondiționată cu România“ ; ziarul releva, în același timp, că sașii din Transilvania „sînt satisfăcuți“ de unirea cu România. Numeroase relatări asupra evenimentelor de la Alba Iulia au apărut și în alte ziare din S.U.A. („New York Tribune“, „The Washington Post“), Elveția („Tribune de Genève“, „Neue Zürcher Zeitung“), Italia („La Tribuna“, „Il Messagero“, „Il Giornale d'Italia“, „Corriere della sera“), Franța („La République Française“, „Le Matin“), Belgia („La Reforme“), Austria („Neue Freie Presse“), Marea Britanie („Morning Post“, „Daily Express“, „The Manchester Guardian“) și din alte țări.

Sprîjinul larg al opiniei publice internaționale, recunoașterea în repetate rînduri de către Marile Puteri Aliate și Asociate a principiului autodeterminării popoarelor și a dreptului legitim al poporului român la unitate națională, afirmarea înalțelor principii de echitate și dreptate ce urmau a sta la baza organizării postbelice a lumii erau de natură să dea încredere României, ca și altor state mici și mijlocii, în lucrările Conferinței de Pace și în opera ce o va înfăptui.

În pofida declarațiilor anterioare de respectare a drepturilor tuturor statelor, a egalității între toate țările, micile state au fost supuse în timpul lucrărilor Conferinței la tot felul de discriminări, la nedreptăți și umilințe din partea „marilor aliați“. Aceștia au „uitat“ declarațiile făcute în timpul războiului, au renunțat la principiile democratice și umanitare pentru care pretindeau că s-au luptat, la promisiunile făcute. Principiul egalității suverane între state a fost spulberat de la început. Au urmat noi discriminări în timpul lucrărilor conferinței : neparticiparea micilor state la dezbaterile problemelor ce le interesau, hotăriri fără consultarea acestora, de multe ori împotriva celor mai vitale interese ale lor, impunerea unor condiții ce lezau grav independența și suveranitatea micilor națiuni etc.

România nu a fost scutită de un astfel de regim. Dimpotrivă, delegația română la Conferința de Pace a cunoscut din plin aroganța „celor mari“, s-a lovit de lipsa lor de considerație pentru statele mici, fie ele și aliate.

Cu toate acestea, marile puteri au trebuit să țină cont la luarea deciziilor în cadrul Conferinței de Pace de realitățile existente, de dorința poporului român, manifestată în hotărîrile de unire din 1918, mai puternică și mai durabilă decît orice soluție dată în cabinetele cu uși capitonate.

Trebuie să arătăm, în același timp, că delimitările de hotare stabilite la Paris au fost rezultatul unor studii multidisciplinare aprofundate, pe care o armată întregă de experți, care însoțeau delegațiile oficiale, de la istorici, economiști, juriști și pînă la geografi și etnografi le-au efectuat asupra problemelor dezbătute, inclusiv asupra celor privind țara noastră, cu scopul de a găsi cele mai bune soluții. În ceea ce ne privește tratatele de pace de la Saint Germain, Neuilly sur Seine și Trianon, precum și tratatul de la Paris au săvîrșit o operă de dreptate istorică și de justiție, recunoscînd și consacrinđ pe plan internațional unirea poporului român într-un singur stat național.

LA CONSÉCRATION INTERNATIONALE DU PARACHÈVEMENT DE L'ÉTAT NATIONAL UNITAIRE ROUMAIN

R é s u m é

Un vaste mouvement révolutionnaire s'empara des peuples de l'Europe Orientale et Centrale au cours de la dernière phase de la Première Guerre mondiale. Dans le cadre de ce mouvement, la lutte visant à obtenir l'autodétermination nationale et à ébranler la domination étrangère constituait une composante fondamentale.

Celle-ci engloba, également, le combat mené par les masses populaires de Roumanie et des autres territoires roumains, se trouvant sous domination étrangère, pour la formation de l'État national unitaire roumain.

L'union fut l'accomplissement naturel des aspirations séculaires à l'unité du peuple roumain, l'accomplissement d'un rêve pour lequel ont lutté et se sont sacrifiées d'innombrables générations de devanciers, l'accomplissement d'une nécessité objective du développement historique même.

L'union nationale n'a pas été le résultat d'un événement fortuit, de conjoncture, des ententes conclues à la table des négociations, n'a pas été et n'aurait pas pu être — l'histoire le prouve — un don de la Conférence de Paix. La Conférence de Paix n'a pas „créé“ un État roumain unitaire ; tout comme elle n'a pas non plus «inventé» le principe de l'autodétermination des nations et de la lutte de libération nationale. Elle a dû consacrer une exigence fondamentale du droit historique qui s'est imposée devant le monde entier, de sorte que les adversaires les plus acharnés du peuple roumain se sont vus obligés d'accepter cette exigence essentielle de l'histoire.

Le rôle qui est revenu à la Conférence et dont elle s'est acquittée a été celui d'avoir consacré une large reconnaissance juridique internationale de l'acte unanime de volonté manifesté par le peuple roumain tout entier, à partir des réalités surgies de sa lutte